
A horvát-szlovén határvita a Pirani-öböl kapcsán nemzetközi és uniós jogi kontextusban

Marinkás György* – Jecs Franciska**

A Horvátország és Szlovénia között zajló határvita az 1990-es évek elejére nyúlik vissza. A vita középpontjában a 19 km² kiterjedésű Pirani-öböl áll. A két állam Jugoszlávia felbomlása óta nem rendezett tengeri és szárazföldi határaitól először Állandó Választott Bíróság döntött 2017-ben, azonban a horvát fél nem ismerte el a nemzetközi jog alapján hozott döntést. Így Szlovénia 2018-ban az Európai Unió működéséről szóló szerződés 259. cikkével összhangban, a Bizottság értesítése mellett – annak hallgatását követően – kötelezettségszegési eljárást kezdeményezett Horvátországgal szemben az Európai Unió Bírósága előtt. Utóbbi azonban a hatásköreinek hiányára hivatkozva nem hozott érdemi döntést.

Kulcsszavak: Horvátország, Szlovénia, Piráni-öböl, határvita, Állandó Választottbíróóság, Európai Unió Bírósága, nemzetközi jog, EU-jog

The Croatian-Slovenian border dispute over the Gulf of Piran in the context of international and EU law

The border dispute between Croatia and Slovenia dates back to the early 1990s. At the centre of the dispute is the 19 km² extent Piran Bay. The maritime and land borders between the two states, which have not been settled since the break-up of Yugoslavia, were first decided by a Permanent Court of Arbitration in 2017, but the Croatia has not recognised the Final Award based on international law. Thus, Slovenia initiated infringement procedure before the Court of Justice of the European Union against Croatia in accordance with the rules laid down in Article 259 of the Treaty on the Functioning of the European Union. Slovenia first brought the matter before the Commission, which remained silent on the matter. The Court, however, did not deliver a decision on the merits claiming its lack of competence in the issue at hand.

Keywords: Croatia, Slovenia, Piran Bay, border dispute, *Permanent Court of Arbitration*, Court of Justice of the European Union, International law, EU-law

<https://doi.org/10.32980/MJSz.2022.4.2113>

* Egyetemi adjunktus, Miskolci Egyetem, Állam-és Jogtudományi Kar, Európai jogi és Nemzetközi Magánjogi Intézeti Tanszék (A tanulmány 3. pontjának szerzője)

** PhD-hallgató, Miskolci Egyetem, Állam-és Jogtudományi Kar, Deák Ferenc Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola, Nemzetközi Jogi és Összehasonlító-jogi Intézeti Tanszék (A tanulmány 1. és 2. pontjának szerzője)

Bevezető gondolatok

ANyugat-Balkán térségének egyik legmeghatározóbb és legelhúzódóbb biztonságpolitikai problémája az államhatárok legitimitásának folyamatos megkérdőjelezése, a határkérdés megoldatlansága, melynek ábrázolására kiváló példaként szolgál a Horvátország és Szlovénia közötti határvita. A kialakult konfliktus a két állam nemzetépítő feladatait tükrözi, ahol a fő cél a területi integritás megóvása, a vélt, vagy valós határokhoz való fokozott ragaszkodás.

Horvátország és Szlovénia egymáshoz való kapcsolata meglehetősen ellentmondásos és számos megoldatlan, tisztázatlan kérdés terheli. A legsúlyosabb és időről időre kiújuló dilemmát ezek közül a két egykori jugoszláv tagállam közötti határviták jelentik.¹ Annak ellenére, hogy 1991-ben mindkét állam elismerte egymás függetlenségét és szuverenitását az akkor még fennálló *Jugoszláv Szövetségi Szocialista Köztársaság* (a továbbiakban: Jugoszlávia) határain belül, Jugoszlávia széthullása óta azonban folyamatosan fennáll a vita a két állam között. Továbbá a szárazföldi és a tengeri határok megállapítása is rendezetlen maradt.² A szárazföldi határviták képezték előszobáját a később tengeri határvitának,³ melynek középpontjában a közel 19 km² kiterjedésű Pirani-öböl áll. Mivel Szlovénia kedvezőtlen földrajzi adottságaiból fakadóan, a vitatott tengeri terület feletti szuverenitás teremtene lehetőséget a nemzetközi vizekre történő kijutásra.

A tanulmány első részében történelmi előzmények felvázolása során a tengeri határvita szempontjából kiindulópontnak számító releváns szárazföldi határvita ismertetésére is sor kerül. Ezt követően az írás második részében a hágai *Állandó Választottbíróóság* (*Permanent Court of Arbitration*,⁴ a továbbiakban: PCA) a vita tárgyában hozott ítéletének elemzésére helyeződik a hangsúly. Majd a tanulmány harmadik részében az Európai Unió Bírósága (EUB) előtti eljárás kerül elemzésre. A tanulmány írása során történeti, deskriptív illetve lineáris, probléma-kronologikus módszert alkalmaztak a szerzők.

1. Történelmi előzmények

1.1. A horvát-szlovén szárazföldi határvita legfontosabb kérdései. Jugoszlávia felbomlása után viszonylag könnyű helyzetben volt a két függetlenné váló állam a szárazföldi határokat illetően, hiszen a határok a nemzetközi jog *uti*

¹ Lőrinczné dr. Bencze Edit: A regionális együttműködés kudarca, avagy a horvát-szlovén határvita, *Közép Európai Közlemények* 2011/2. (13.) 151. o.; Lásd még: Ördögh Tibor: Játék határok nélkül: A horvát-szlovén határvita margójára, in: *Történelem, régió, politika: Tanulmányok Lőrinczné Bencze Edit születésnapjára* (szerk.: Kondela Pál—Simándi Irén), Székesfehérvár, Kodolányi János Egyetem-Alba Civitas Történelmi Alapítvány, 2020, 142. o.

² Lőrinczné: A regionális együttműködés kudarca...151. o.; Ördögh: i.m.142. o.

³ Lőrinczné: A regionális együttműködés kudarca...152. o.

⁴ 1899-ben tartott hágai nemzetközi konferencián szerződéssel létrehozott Állandó Választottbíróóság egy kormányközi szervezet, amely számos vitarendezési lehetőséget biztosít a nemzetközi közösség számára.

possidetis juris elvének alkalmazásával, a *status quo* alapján kerültek kijelölésre, így a korábbi tagköztársasági közigazgatási határok nemzetközivé váltak.

Az Európai Közösség 1991-ben Hágában összehívott békekonferencián a vitás kérdések megoldására felállított egy öt alkotmánybíróból álló döntőbizottságot, melyet elnöke – az egykori francia külügyminiszter *Robert Badinter* – után *Badinter Bizottságnak* neveztek el. A Bizottság a horvát-szlovén határra vonatkoztatva kimondta, hogy „*ha bármilyen okból egy állam felbomlik, akkor korábban létező adminisztratív határai az új állam határaivá válnak, melyeket nem lehet sem erőszakkal, sem fegyveresen megváltoztatni.*”⁵. Horvátország és Szlovénia ennek alapján tehát megegyezett abban, hogy a határvonal megállapításánál a szárazföldi határok esetében a Jugoszláviától örökölt 1991. június 25-i állapot szerint, a tengeri határvonal kapcsán pedig a nemzetközi jog alapján kezdik meg a tárgyalásokat. A megállapodástól függetlenül időközönként fellángoltak a politikai viták. A konfliktusok forrásai a korábbi jugoszláv adminisztratív határok pontatlanságából fakadnak. Ezek az elhatárolások meglehetősen régiiek, még az *Osztrák-Magyar Monarchia* idejéből valók, de alapvetően létrejöttük óta stabil kereteket biztosítottak a térségi elhatárolásokhoz az elmúlt évszázadokban. Csúpn néhány átfedést tartalmaznak, de ezek mindaddig, amíg Jugoszlávia fennállt nem okoztak problémát.⁶ Jugoszlávia felbomlása után azonban mindkét állam magának követelte a kérdéses területeket, s ezek összeütközésekhez vezettek a térségben.⁷

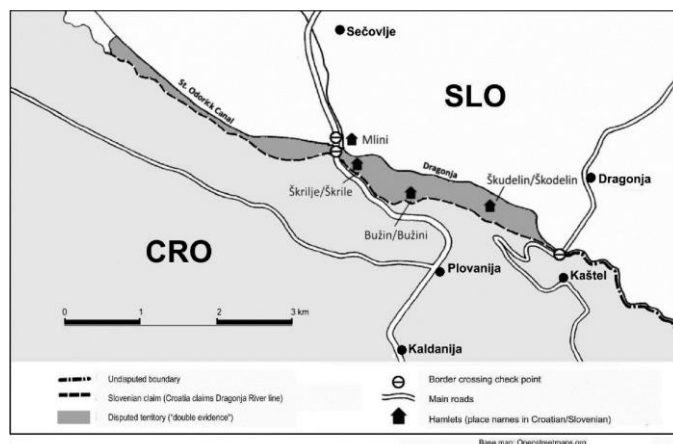
A Piráni-öböl kapcsán felmerülő tengeri jogvita szempontjából a szárazföldi vitatott területek háttérben alapvetően a Dragonja folyó és annak torkolata áll, amely a Pirani-öböl bejáratánál található. Az itt fekvő települések *Mlini, Škrile, Bužini* és *Škodelin* hovatartozása körüli ellentét a szárazföldi határviták központi kérdése, mely előrevetítette a későbbi tengeri vitát és annak kiindulópontja lett. A négy község a folyó déli részén található. (*1. számú melléklet*). Népeességük azonban mind két államhoz ezer szállal kötődik. A konfliktus 1994 óta áll fenn – és azóta is terheli a horvát-szlovén kapcsolatokat – amikor a szlovén parlament a horvát területen fekvő, azonban Szlovéniához szorosabban kötődő négy települést Piran municípiumhoz sorolt döntésével.⁸

⁵ Lásd: Opinion No. 3. of the Arbitration Commission of the Peace Conference on Yugoslavia, 11. January 1992, 31 ILM 1499.

⁶ Lőrinczné: A regionális együttműködés kudarca...151-152.o.; Ördögh: i.m.142. o.

⁷ Matej Avbejl-Jernej Letnar Cernic: The Conundrum of the Piran Bay: Slovenia v. Croatia - the Case of Maritime Delimitation. The University of Pennsylvania Journal of International Law & Policy, Vol. 5. (2007) No. 2., 1-19. o.

⁸ Lőrinczné: A regionális együttműködés kudarca...151-152.o.; Ördögh: i.m. 143. o.

1. számú melléklet⁹

A horvát-szlovén szárazföldi határvíta 4 vitatott hovatartozású községe— Mlini, Škrije, Bužini és Škodelin— a Dragonja folyó metén (balról jobbra)

1.2. Tengeri határvíta történelmi és jogi háttere. A horvát-szlovén határvíta lényegét és Horvátország európai integrációhoz való csatlakozásának egyik legnagyobb kerékkötőjét a tengeri határ meghúzása, vagyis Piran és a 19 km² kiterjedésű Pirani-öböl hovatartozásának eldöntése jelenti. A konfliktus eredője abban áll, hogy a két állam között sohasem jelölték ki a tengeri határt. A Pirani-öböl a 1918-ig az Osztrák-Magyar Monarchia része volt,¹⁰ az I. világháborút lezáró békeszerződésekkel került az Osztrák-Magyar Monarchiától a győztes Itáliához Piran városa és a 19 km² kiterjedésű öböl. A II. világháborúból vesztesként kikerülő Olaszországnak le kellett mondania a területről, amely Jugoszlávia azon belül is szlovén tagköztársaság részévé vált, ahol szintén nem volt szükség a tengeri határvonal kijelölésére.¹¹ Az egyetlen (valós) Olaszország és Jugoszlávia között húzódó tengeri határt, amely megfelezte a Trieszti-öblöt¹² az 1975-ben megkötött *Osimo Megállapodás* jelölte ki.¹³ Ezt 1992-ben¹⁴, az immáron független Szlovénia is elfogadta.¹⁵ A jelenlegi határvíta hátterében az áll, hogy Szlovénia a függetlenség kinyilvánításakor fennálló állapotok szerint mindössze 46 km hosszú tengerparttal rendelkezik, ahonnan a földrajzi sajátosságok miatt, Szlovéniából nem vezet

⁹ A kép forrása: Thomas Bickl: The Four Development Phases of the Croatia-Slovenia Border Dispute, in: The Border Dispute Between Croatia and Slovenia. Contributions to Political Science. Springer, Cham. 2021, 133–256. o.

¹⁰ Lőrinczné: A regionális együttműködés kudarca....153.o. Ördögh: i.m.143.o.

¹¹ Petrus Szabolcs: Határvíta Európa közepén, 2020.01.21., <https://jogaszvilag.hu/vilagjogasz/hatarvita-europa-kozepen/> (2022.11.04).

¹² Ma Olaszországhoz tartozó tengeröböl az Adriai-tenger északkeleti részén.

¹³ Treaty between Italy and Yugoslavia on the delimitation of the frontier for the part not indicated as such in the Peace Treaty of 10 February 1947, No. 24848, Osimo, Ancona, 10 November 1975. (továbbiakban: Osimo Megállapodás).

¹⁴ Mind Szlovénia mind Horvátország 1991. június 25-én mondta ki függetlenségét.

¹⁵ Act Notifying the Succession to the Agreements Between the Former Yugoslavia and the Italian Republic, Official Gazette MP11-60/1992 (RS 40/1992).

közvetlen kapcsolat a nemzetközi vizekhez, amennyiben Horvátország a *Montago-Bay Tengerjogi Egyezményben*¹⁶ (a továbbiakban: UNCLOS) garantált maximális területre kiterjeszti parti tengerét. Márpedig Horvátország az UNCLOS 15. cikke alapján kívánja a kérdést rendezni, úgy, hogy a tengeri határvonalat a Pirani-öböl felezővonalánál, középvonalánál húzza meg.¹⁷ Szlovénia számára viszont a 17. cikkjelent biztosítékot a nyílttengerhez való hozzáférésre.

A tengeri határvita akkor került felszínre, amikor a szlovén parlament 1997. április 7-én elfogadta azt a *Memorandumot*¹⁸, amely az egységes és oszthatatlan Szlovénia fennhatósága alá rendelte a Pirani-öblöt, így Szlovénia igényt tartott a kontinentális talapzatra és a kizárólagos gazdasági övezetre.¹⁹ Szlovénia követelése két érven alapul. Az egyik érv szerint a Pirani-öböl már a függetlenedés előtt Szlovénia fennhatósága alá tartozott és a *Badinter Bizottság* által is elfogadott nemzetközi jogi *uti possidetis* elv alkalmazása a *status quo* fenntartását jelenti. A memorandumban megfogalmazott másik követelés²⁰ az 1958-ban Genfben aláírt a parti tengerről és a csatlakozó övezetről szóló tengerjogi egyezmény²¹ alapján került kialakításra. Az egyezmény 12. cikke a középvonal meghúzása mellett lehetővé teszi az attól való eltérést „*történelmi jogcím, vagy más körülmények*” megléte esetén. Szlovénia, ezen utóbbi indokra hivatkozik, így mint geopolitikailag kedvezőtlen helyzetben lévő ország közvetlen tengeri kijáratot kér a nemzetközi vizekre, s nem elégszik meg a horvátok által felajánlott tengeri folyosóval.

A szárazföldi és tengeri határvita következtében Szlovénia és Horvátország között számos megállapodás és döntés született, melyek azonban napjainkig sem oldották meg teljesen a konfliktust és politikai vitákat eredményeznek a két állam között.²² A *Memorandum* nyomán kialakult feszült viszonyt némileg oldotta az 1997. április 28-án megkötött kishatárforgalmi és együttműködési kormányközi megállapodás, melyben Horvátország lehetővé tette szlovén halászok számára, hogy egy kb. 750 km² kiterjedésű területen halászhassanak – *Poreč* és *Rovinj* közötti Limi-öbölhöz húzódó területen –, cserébe Szlovénia engedélyezte a horvát halászok által kifogott tengeri halak értékesítését az országban.²³ A megállapodást a horvát parlament rövid időn belül, míg a szlovén parlament csak 2001. szeptember 5-én ratifikálta.²⁴ Ez jól tükrözi a két állam közötti ellentéteket. A feszült viszony mindaddig fennállt, amíg az akkori horvát miniszterelnök, *Ivica Račan* és az akkori szlovén miniszterelnök, *Janez Drnovšek*-ről elnevezett *Račan-Drnovšek* kétoldalú

¹⁶ Az Egyesült Nemzetek Tengerjogi Egyezménye és annak XI. Részének végrehajtásáról szóló Megállapodás.

¹⁷ Lőrinczné dr. Bencze Edit: Külső és belső határok a Nyugat-Balkán regionális térfelosztásában, *Közép-Európai Közlemények*, 2011/3-4. (4.) 270-271. o.

¹⁸ Lásd: Memorandum (1993) Piranskem zalivu.

¹⁹ Lőrinczné: A regionális együttműködés kudarca....153. o. Ördögh: i.m. 143.o.

²⁰ Lőrinczné: A regionális együttműködés kudarca....153. o.

²¹ 1958-as genfi tengerjogi egyezmény a parti tengerről és a csatlakozó övezetről

²² Ördögh: i.m. 144. o.

²³ Ministry of Foreign Affairs and European Integration (2006) Croatia on the Road to the European Union. Nacionalna i Sveučilišna Knjižnica, Zagreb. 2009.

²⁴ Primož Pipan: Cross-border Cooperation between Slovenia and Croatian Istria after 1991, *Acta geographica Slovenica*, 2007/47(2): 223–243. o.

megállapodás 2001. július 21-én megkötésre került, mely újabb dokumentum elfogadását eredményezte. A „*Megállapodás a közös államhatárról*” című dokumentumban (a továbbiakban: *Račan-Drnovšek Megállapodás*) a két miniszterelnök megegyezett abban, hogy a szárazföldi területek esetében Horvátország visszakapta volna *Sveta Gera*-t és a fentebb megnevezett négy települést a Dragonja folyónál, míg Szlovénia két szárazföldi területet kapott volna.²⁵ A megállapodás először rendelkezett a közös tengeri határról, amely alapján Szlovénia 80%-os arányban részesülne a Pirani-öbölből, amelyen keresztül biztosítottá vált volna a szabad kijárási jog a nemzetközi vizekre.²⁶ Horvátország továbbra is fenntartja a kapcsolatot az olasz felségvizekkel. A szlovén parlament külpolitikai bizottsága megerősítette a Račan-Drnovšek megállapodást, azonban a horvát parlament határozottan ellenezte azt,²⁷ melyet végül nem is ratifikált.²⁸ 2002. szeptember elején a horvát miniszterelnök levélben jelentette be a *Račan-Drnovšek Megállapodás felmondását*. Majd 2004 októberében Horvátország implementálta az *Ökológiai és Halászati Védelmi Zónát (Protective Ecological and Fisheries Zone)* az Adriai-tengeren Szlovénia és Olaszország tiltakozása ellenére.²⁹

A megegyezés irányába tett jelentős állomásnak tekinthető 2005-ben a horvát *Brioni szigeten* tartott első közös kormányülés, ahol 2005. június 10-én elfogadták a *Brioni Egyezményt*, melyben a felek kötelezettséget vállaltak arra, hogy a határok végérvényes tisztázásáig a függetlenné válásuk időpontját, az 1991. június 25-i állapotokat veszik figyelembe.³⁰ A felek számára ez az egyezmény jelentette a mindkettőjük számára elfogadható kompromisszumot.³¹ 2006 januárjában Szlovénia a Pirani-öböl egészét saját halászati területének (*Fishing Area*) nyilvánította.³²

2007 augusztusában az akkori szlovén miniszterelnök, *Janez Janša* és horvát partnere *Ivo Sanader* augusztus 26-án elfogadta az ún. *bledi-formulát*, vagy *bledi-folyamatot*, mely olyan szakértői csoportok létrehozásáról rendelkezett, akik előkészítik a szükséges dokumentumokat, amelyek alapján a két fél a nemzeti parlamentek jóváhagyását követően a határvitát egy külső, harmadik fél bevonásával – nemzetközi bíróság, vagy választottbíráskodás, nemzetközi döntőbíráskodás, esetleg egy közvetítő harmadik ország által – kívánja rendezni.

²⁵ Szlovénia a Mursko sredisce-nél (Muraszerdahely) és a Gorski kotar hegyvonulatnál lévő Čabarnal kapott volna területet.

²⁶ Treaty between the Republic of Slovenia and the Republic of Croatia on the Common State Border, 2001 (*A továbbiakban: Račan-Drnovšek Agreement*).

²⁷ Christopher M. Hartley: Under the istrian sun: Navigating international law solutions for the slovenia-croatia maritime border dispute, *Boston University International Law Journal*, (2020) 38(2), 310. o.

²⁸ Lőrinczné: A regionális együttműködés kudarca....153-154. o., Ördögh: i.m.145. o.

²⁹ Hartley: i.m. 310. o.

³⁰ Bővebben lásd: Republic of Croatia: Ministry of Foreign Affairs and European Integration (2005) Collection of International Treaties. List of international treaties and international acts signed between the Republic of Croatia and Slovenia, 2005, <http://www.mvep.hr/en/foreign-politics/bilateral-relations/overview-by-country/slovenia,120.html> (2022.11.03.)

³¹ Ördögh: i.m.145. o.

³² STA: 'A Timeline of the Slovenia-Croatia Border Dispute', Total Slovenia News, 10 April 2019. <https://www.total-slovenia-news.com/politics/3415-a-timeline-of-the-slovenia-croatia-border-dispute> (2022.11.04.)

Azonban érdemi előrelépés a határvitát illetően nem történt, így Szlovénia 2008 decemberében jelentős lépésre szánta el magát. A szlovén politika változásában kiindulópontot az jelentette, hogy *Borut Pahor* vezetésével 2008 novemberében új kormány került az ország élére. Szlovénia miniszterelnöke 2008 decemberében arra az álláspontra helyezkedett, hogy Horvátország Európai Unióhoz való csatlakozása kapcsán, a Szlovéniát megillető vétójogot, illetve az Európai Unió Tanácsának soros elnöki pozícióját felhasználva próbálja meg az eseményeket kilendíteni a holtpontról. Szlovénia úgy döntött, hogy Horvátország európai integrációja során a tárgyalási fejezetnyitást tíz hónapon át blokkolni fogja. A 2008. december 19-i szlovén vétót kellőképpen indokolta, az hogy Horvátország úgy nyújtotta be a vonatkozó dokumentumokat³³, hogy azok egyes elemei, illetve a mellékletek néhány térképe a horvát érdekeknek megfelelő tengeri határvonalat tartalmazták. A szlovén álláspont értelmében, ha a dokumentumok a benyújtott formájukban kerültek volna jóváhagyásra, akkor a tengeri határvonal gyakorlatilag a szlovén érdekek és pozíciók figyelmen kívül hagyásával került volna eldöntésre. Márpedig a szlovén álláspont szerint mindaddig, amíg a kérdést tárgyalásos úton nem rendezik, az 1991. június 25-i területi *status quot* kell hatályosnak tekinteni.³⁴

Az EU-csatlakozás lassulása elmérgesítette a felek közötti kapcsolatot is. Az Európai Unió a két állam közötti vitaként tekintett a konfliktusra, abba nem kívánt beleszólni. 2009 januárjában egy szlovén javaslat került napvilágra, mely a választottbíróóság helyett egy békéltető eljárás lefolytatását ajánlotta. A szlovén érvelés szerint, hogyha a hágai Nemzetközi Bírórágra vinné az ügyet, akkor még évekig elhúzódna a vita, ellenben az *Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet* békéltető fóruma mindkét fél számára nagyobb lehetőséget biztosítana a mérlegelés figyelembevételével. Horvátország azonban elutasította az ajánlatot, mivel a Nemzetközi Bírórág elé kívánták vinni az ügyet, ahol a hatályos nemzetközi jog és vonatkozó nemzetközi egyezmények alapján születne döntés. Mindeközben az Európai Unió is érzekelte a konfliktus negatív hatásait, így az Európai Bizottság javaslatokat dolgozott ki a kompromisszum érdekében. 2009 első félévében az EU akkori bővítési biztosa, *Olli Rehn* három javaslatot jelentett be a vitarendezés érdekében, azonban e javaslatok hol az egyik, hol a másik fél elutasító álláspontja miatt meghiúsultak.

A helyzet tarthatatlansága nyomán – az Európai Unió nyomására – 2009. szeptember 11-én sor került³⁵ az akkori horvát és a szlovén miniszterelnök *Borut Pahor* és *Jadranka Kosor*³⁶ találkozóira, melyen megállapodás született arról, hogy Szlovénia felhagy a horvát csatlakozási tárgyalások blokkolásával, így Horvátország folytathatja a jogharmonizációs tárgyalásait az Európai Bizottsággal. A megállapodás értelmében mindezért: *„cserébe Horvátország a határkérdést prejudikáló minden dokumentumot visszavon, s garantálja hogy bármilyen 1991. június 25-e után keletkezett horvát dokumentum vagy cselekmény jogilag érvénytelen és nincs*

³³ 5 fejezet megnyitását és 6 fejezet lezárását szolgáló dokumentum volt.

³⁴ Lőrinczné: Külső és belső határok...271. o.

³⁵ Lőrinczné: A regionális együttműködés kudarca....156. o., Ördögh: 146. o.

³⁶ Jadranka Kosor elődje, Ivo Sanader 2009.július 1-jei távozása után került a horvát kormány élére.

*relevanciája a horvát-szlovén határvonal meghatározása kérdésében*³⁷ Miután a horvát fél semmisnek nyilvánította a határkonfliktussal kapcsolatban 1991 óta kiadott összes dokumentumát, ezennel 2009-ben gyakorlatilag tiszta lappal indult újra a vita.³⁸

2. A horvát-szlovén határvita az Állandó Választottbíróóság (PCA) előtt

2.1. A választottbíróági eljárás. A határvita kapcsán az akkori horvát és a szlovén miniszterelnök Stockholmban 2009. november 4-én aláírta a Választottbíróági Megállapodást (*Arbitration Agreement*), amely megteremtette a lehetőséget a nemzetközi választott döntőbíróóság felállítására. A Választottbíróági Megállapodás a nemzetközi jogot tekinti kiinduló pontnak, Szlovénia nyílt tengeri vizekkel való kapcsolatát az igazságosság és a jószomszédi kapcsolatok elve mentén kellett meghatározni, határozatát a felek önmagukra nézve kötelezőnek ismerik el.³⁹ A Választottbíróági Megállapodásban a felek arra kérték a PCA-t hogy határozza meg:

- a) a tengeri és a szárazföldi határt a Szlovén Köztársaság és a Horvát Köztársaság között,
- b) Szlovénia nyílt tengerhez történő csatlakozását (*junction to the high seas*), valamint
- c) az érintett tengeri területek használatának rendjét⁴⁰

Az 5 főből⁴¹ álló döntőbíróóság felállítására 2012 januárjában került sor. Egy horvát napilap⁴² 2015 júliusában egy titkos telefonbeszélgetést rögzített, melyet nyilvánosságra hozott. A privát beszélgetés a választottbíróóság szlovén bíróját, *Jernej Sekolec* és a Szlovéniát a döntőbíróóság előtt képviselő delegáció egyik tagját, *Simona Drenik* között folyt. Horvátország véleménye szerint a szlovén bíró bennfentes információkat adott Drenik tudtára, miszerint hogyan lehetne meggyőzni a többi bírót Szlovénia javára.⁴³ A beszélgetés megtörténtének tényét a döntőbíróóság is megerősítette. A szlovén nemzetiségű bírót a bíróság kizárta tagjai sorából. Az eljárást viszont tovább folytatta, mert az átadott információkat nem tartotta az

³⁷ Lőrinczné: A regionális együttműködés kudarca....156-157. o.

³⁸ Petrus: i.m.

³⁹ Ördögh: i.m.146. o.

⁴⁰ Arbitration Agreement between the Government of the Republic of Croatia and the Government of the Republic of Slovenia, Stockholm, 4 November 2009, Article 3 (1).

⁴¹ A francia Gilbert Guillaume, a brit Vaughan Lowe, az osztrák Bruno Simma, a horvát Budislav Vukas és a szlovén Jernej Sekolec voltak a tagok.

⁴² Večernji List a horvát napilap neve

⁴³ Arman Sarvarian- Rudy Baker: Arbitration between Croatia and Slovenia: Leaks, Wiretaps, Scandal, 18 June 2015, Arbitration between Croatia and Slovenia: Leaks, Wiretaps, Scandal – EJIL: Talk! (ejiltalk.org) (2022.11.03.)

eljárást érdemben befolyásoló súlyúaknak.⁴⁴ A PCA 2017. június 27-én⁴⁵ hozta meg jogerős ítéletét.

2.2. A PCA ítélete

2.2.1. Szárazföldi határ. A szárazföldi határra (csakúgy, mint a tengeri határra) vonatkozó elemzésében a PCA-nak szigorúan alkalmaznia kellett a nemzetközi jogot a választottbírószági megállapodásban⁴⁶ foglaltak szerint. Ebben az összefüggésben érdemes megjegyezni, hogy „a Bíróságnak a kérdéseket jogi, és nem történelmi, politikai vagy szociológiai szempontból kell eldöntenie. Ezt a két kormány választotta és ezzel bízta meg a Bíróságot.”⁴⁷ Ami a szárazföldi határ vonalát illeti, a PCA három szakaszra osztotta a határt: (I.) Mura folyó régió, (II.) Központi régió és (III.) Isztriai régió. Ez utóbbi régióban Dragonja folyó torkolatánál, a folyótól délre fekvő kérdéses hovatartozású három település, község (*Mlini, Škrile, Bužini*) (1. számú melléklet), mely kiindulópontja lett és előrevetítette a későbbi tengeri vitát végül Horvátország fennhatósága alá került, mivel esetükben a folyó jelentette a határt.⁴⁸

2.2.2. Tengeri határ/tengeri területek. A választottbírószági megállapodás értelmében a felek azzal bízták meg a PCA-t, hogy (i) a (szárazföldi és) tengeri határt a nemzetközi jog alkalmazásával;⁴⁹ (ii) Szlovénia nyílt tengerhez való csatlakozását és a tengeri területekre vonatkozó rezsimet azáltal, hogy a "nemzetközi jog, a méltányosság és [...] a jószomszédi kapcsolatok [...] alkalmazásával [...] igazságos és méltányos eredményt érjenek el, figyelembe véve minden releváns körülményt [...]”⁵⁰

A Bíróság először a *Piran-öböl státuszát* határozta meg, és megállapította, hogy Jugoszlávia felbomlását megelőzően az öböl jogi értelemben is öbölnek minősült, és Jugoszlávia az 1963-as és 1987-es parti tengeri törvények (*Coast Sea Acts from 1963 and 1987*) révén belvízzé nyilvánította. Ez utóbbi törvény az öböl záróvonalát (*closing line*) is meghatározta. A PCA szerint 1991. június 25-én az öböl Jugoszlávia belveizeihez tartozott.⁵¹ Mivel az UNCLOS nem rendelkezik a belvizek elhatárolásáról, a Bíróság úgy vélte, hogy az öbölben a határmegállapításnak ugyanazokat az elveket kell követnie, mint a szárazföldi határ megállapításnak, nevezetesen az *uti possidetis* elvet. Mivel az egykori Jugoszlávia fennállásának idején az öböl felosztására nem került sor, a határok kijelölését így az *effektivitás*, azaz a szóban forgó terület

⁴⁴ In the matter of an Arbitration under the Arbitration Agreement between the Government of the Republic of Croatia and the Government of the Republic of Slovenia signed on 4 November 2009, Partial Award, PCA, 30 June 2016.

⁴⁵ Lásd: In the matter of an Arbitration under the Arbitration Agreement between the Government of the Republic of Croatia and the Government of the Republic of Slovenia signed on 4 November 2009, Final Award, PCA, 29 June 2017 (A továbbiakban: PCA Final Award.)

⁴⁶ Arbitration Agreement Articles 3(1)(a) and 4(a)

⁴⁷ PCA Final Award, 2017: para. 335.

⁴⁸ Uo. para 769.

⁴⁹ Arbitration Agreement Article 3 (1)(a)

⁵⁰ Uo. Article 4 (1)(b)

⁵¹ PCA Final Award, 2017: paras. 862–885.

tényleges ellenőrzésén vagy igazgatásán alapuló szuverenitási igények alapján kellett megállapítania.⁵²

Ennek alapján a PCA arra a következtetésre jutott, hogy a halászati területek a záróvonaltól keletre az egész öbölre kiterjedtek, de nem történt kifejezett kölcsönös elismerés az egyes területek területi kiterjedéséről.⁵³ A fentebb tárgyaltakra tekintettel, a PCA úgy határozott, hogy az öbölben a határvonal a Horvátország (egyenlő távolság elve) és Szlovénia (teljes öböl) által követelt vonalak között húzódik, kifejezetten elfogadva a 2001-es Drnovšek-Račan megállapodásban szereplő vonalat. Ennek eredményeként és a terület szempontjából a Bíróság az öbölnek nagyjából négyötödét Szlovéniának az egyötödét pedig Horvátországnak ítélte.

A PCA a Választottbírószági Megállapodáshoz kötött másodikára a vitás felek közötti *parti tenger* határaitól döntött. A jelenlegi határvita háttérében az áll, hogy Szlovénia a függetlenség kinyilvánításakor mindössze 46 km hosszú tengerparttal rendelkezik, ahonnan azonban a földrajzi sajátosságok miatt, ha Horvátország a Montago-Bay Egyezményben garantált maximális területre kiterjeszti parti tengerét, akkor Szlovéniából nem vezet közvetlen kapcsolat a nemzetközi vizekhez. Márpedig Horvátország az ENSZ Tengerjogi Egyezmény 15. cikk alapján kívánta a kérdést rendezni, úgy hogy a tengeri határvonalat a Pirani-öböl középvonalánál húzza meg.⁵⁴ Így az UNCLOS 15. cikk első mondatára hivatkozva Horvátországot megilleti a Pirani-öbölnek legalább a fele. A szlovén fél ugyanezen cikk második mondatára hivatkozott. Valamint Szlovénia érvelése szerint ilyen „*történelmi jogcím*”, hogy a jugoszláv időkben szlovén ellenőrzés alatt állt a terület. További érv, hogy az öböl ellenőrzése nélkül Szlovéniának nem lenne csatlakozása a nemzetközi vizekre, ez pedig a rendelkezésben szereplő⁵⁵ „*különös körülmény*”. Emellett Horvátország az UNCLOS 17. cikke szerinti a békés áthaladás jogára hívta fel a figyelmet. Ezt a horvát állam kész volt biztosítani Szlovéniának, ezért a nemzetközi vizekhez való csatlakozás lehetősége nem „*különös körülmény*” – tette hozzá.⁵⁶ Szlovénia és Horvátország tengerparti határainak hosszát a PCA nem tekintette különleges körülménynek. Szlovénia részéről sem állapítottak meg történelmi jogcímekeket. A választottbírói testület azonban a part menti konfigurációt különleges körülménynek tekintette: *"[A]z horvát partvonal tekintetében nagyon jelentősen észak felé terelik el az egyenlő távolság elve alapján húzott vonalat, ami nagymértékben eltúlozza Szlovénia tengeri övezetének "bezárt" (box-in) jellegét".*⁵⁷

⁵² Uo. paras. 886–888.

⁵³ PCA Final Award, 2017: paras. 891-901.

⁵⁴ Lőrinczné: Külső és belső határok... 270-271. o.

⁵⁵ Bővebben lásd: Petrus: i.m.; PCA Final Award, 2017: paras. 949–1014.

⁵⁶ Petrus: i.m.

⁵⁷ PCA Final Award, 2017: para. 1011. Bővebben lásd még: Liviu Dumitru: The Award in the Arbitration between the Republic of Croatia and the Republic of Slovenia Case, *Romanian Journal of International Law*, 17 (2017), 96-97. o.

Ennek eredményeképpen a Szlovénia és Horvátország közötti parti tenger végleges határvonala kissé délnyugatabbra húzódott.⁵⁸ Az így kapott határvonal jelentősen eltér az egyenlő távolság elve alapján húzott vonaltól.⁵⁹

A PCA harmadsorban Szlovénia nyílt tengerhez történő csatlakozását⁶⁰ illetően értelmezte a *csatlakozás, (junction)* kifejezést, amely erősen vitatott volt a felek között.⁶¹ A választottbírák úgy vélték, hogy "a *"csatlakozás"* kifejezésnek alapvetően *térbeli jelentése és konnotációja van*"⁶² valamint megállapították, hogy "*csatlakozás*" két vagy több terület közötti kapcsolat fizikai helyét jelenti. A jelen ügyben a PCA a "*csatlakozás*" fogalmát úgy határozta meg, mint a *Szlovénia parti tengere és egy Horvátország és Olaszország parti tengerein kívüli terület közötti kapcsolatot*".⁶³ Ami a csatlakozási terület, tengeri folyosó (*corridor*) elhelyezkedését illeti, a PCA úgy határozott, hogy az a Horvátország és Olaszország közötti tengeri határ (Osimo-határ) mentén, Horvátország parti tengerén belül, 2,5 tengeri mérföld szélességben, Szlovénia parti tengerének határától a nyílt tengerig húzódik. (2. számú melléklet)

Nemutolsósorban a PCA a *kontinentális talapzatra* vonatkozó igényeket rendezte. Szlovénia ugyanis a horvát kontinentális talapzattal átfedő kontinentális talapzatra vonatkozó igényt terjesztett elő, valamint kérte a Bíróságot, hogy jelölje ki a felek kontinentális talapzatát azon az alapon, hogy a kontinentális talapzatot a Választottbírói Megállapodás 3. cikke (1) bekezdésének c) pontjában a *releváns tengeri területek (relevant maritime areas)* alá kell sorolni. A PCA egyetlen bekezdésben megállapította, hogy a Szlovénia és Horvátország közötti, a Piran-öböl záróvonalának pontja és az Osimo-határ között megállapított parti tengeri határ mindenre kiterjed. Szlovénia így "*nem rendelkezik az említett tengeri határon túl nyugatra húzódó tengeri övezetekkel*".⁶⁴ Továbbá, "*Szlovénia kontinentális talapzatra vonatkozó igénye ezért összeegyeztethetetlen a Bíróságnak a két állam e területen fennálló jogosultságainak meghatározásával, illetve nem merül fel a kontinentális talapzat meghatározásának kérdése*".⁶⁵

A PCA ítéletének kihirdetését követően hat hónapos türelmi időt adott a feleknek a döntés végrehajtására. Szlovénia 2017. december 30-án rendőri erők bevetésével szerzett érvényt a Horvátország által el nem fogadott nemzetközi ítéletnek.⁶⁶

⁵⁸ Uo. para. 1014.

⁵⁹ Dumitru: i.m. 96. o.

⁶⁰ Arbitration Agreement Article 1 (b)

⁶¹ PCA Final Award, 2017: paras. 1016–1033.

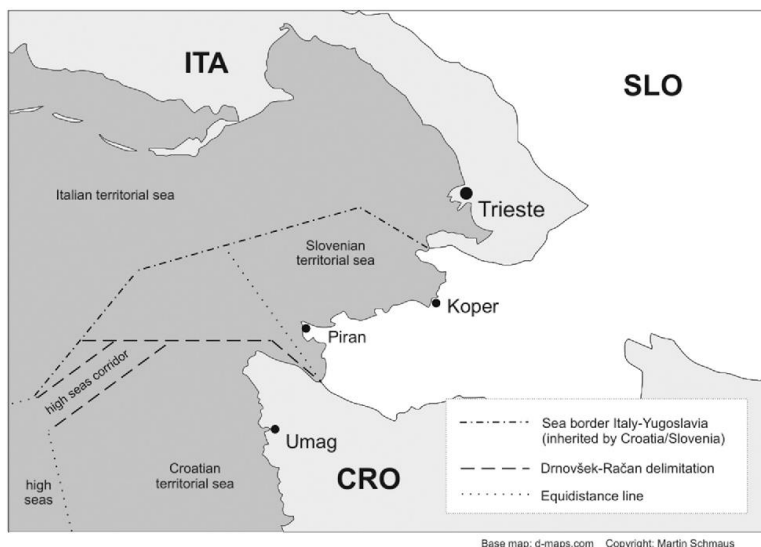
⁶² Uo. para. 1073.

⁶³ Uo. para. 1076.

⁶⁴ Bővebben lásd: Thomas Bickl: The border dispute between Croatia and Slovenia–The stages of a protracted conflict and its implications for EU enlargement, PhD dissertation, the Faculty of Social Sciences of the University of Duisburg-Essen, Germany, 2019.

⁶⁵ PCA Final Award, 2017: para. 1103.

⁶⁶ Petrus: i.m.

2. számú melléklet⁶⁷

A PCA által megállapított tengeri határvonalak, tengeri területek

3. A határvita az Európai Unió Bírósága előtt

3.1. Az ügy uniós jogi relevanciával bíró előzményei és felek érvei. A Szlovén Köztársaság 2018. március 16-án, az *Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés*⁶⁸ (a továbbiakban: EUMSz.) 259. cikkével összhangban felhívta az *Európai Bizottság* (a továbbiakban: Bizottság) figyelmét arra, hogy a *Horvát Köztársaság* nem ismeri el és nem hajtja végre a választottbíróóság ítéletét,⁶⁹ és ennek következtében a Szlovén Köztársaság nem tudja gyakorolni szuverenitását a nemzetközi jognak megfelelően a területének részét képező tengeri és szárazföldi övezetekben. A Szlovén Köztársaság szerint a Horvát Köztársaság magatartása továbbá abban is akadályozta a Szlovén Köztársaságot, hogy a Szerződések alapján rá háruló kötelezettségeinek eleget tegyen.⁷⁰ Jóllehet a *Bizottság Jogí Szolgálata* (a továbbiakban: BJSZ) álláspontja⁷¹ (a továbbiakban: BJSZ állásfoglalás) szerint a Szlovén Köztársaság állításai megalapozottak voltak,⁷² azaz a Horvát Köztársaság megszegte a szerződésből eredő kötelezettségeit, ennek megfelelően

⁶⁷ A kép forrása: Bickl 2019. 136.o.

⁶⁸ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata (OJ C 326, 26.10.2012, 47–390. o.)

⁶⁹ Az EUB ítélet szóhasználatának megfelelően a továbbiakban a választottbíróági megállapodás és az ítélet kisbetűs írásmóddal kerül hivatkozásra.

⁷⁰ EUB, C-457/18. sz. Szlovénia k. Horvátország ügy, ítélet, 2020. január 31. para. 40.

⁷¹ European Commission Legal Service, Note for the Attention of Clara Martinez Alberola, Chef de Cabinet of the President. Follow up to the hearing on the dispute between Slovenia and Croatia, Ares (2018) 2492481 SECEM (Brussels, 14 May 2018).

⁷² A BJSZ állásfoglalásáról és annak perbeli szerepéről a következő pontban esik szó részletesen.

kötelezettségszegési eljárás megindítását javasolta, a Bizottság nem adott ki az EUMSZ. 259. cikke szerinti indokolással ellátott véleményt az említett cikkben szereplő három hónapos határidőn belül.⁷³ Ily módon a Szlovén Köztársaság előtt megnyílt a közvetlen perindítási lehetőség. A Szlovén Köztársaság 2018. július 13-án nyújtotta be keresetlevelét.⁷⁴ A Szlovén Köztársaság hat kifogást adott elő a keresetlevelében.⁷⁵

Első kifogásával a Szlovén Köztársaság azt állította, hogy a Horvát Köztársaság az Unióhoz való csatlakozás folyamata során tett kötelezettségvállalás egyoldalú megszegése révén megtagadta a jogállamiság értékének, valamint a lojális együttműködés és a *res judicata* elvének a tiszteletben tartását, amelyeket az *Európai Unióról Szóló Szerződés*⁷⁶ (a továbbiakban: EUSz.) 2. cikke rögzít.

Második kifogásával a Szlovén Köztársaság úgy vélte, hogy a Horvát Köztársaság megsértette az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében rögzített lojális együttműködés kötelezettségét, amikor akadályozta a Szlovén Köztársaságot abban, hogy végrehajtsa több, általa hivatkozott másodlagos jogi aktust.

Harmadik kifogásával a Szlovén Köztársaság azt állította, hogy a Horvát Köztársaság megsértette a közös halászati politikára vonatkozó uniós jogot azáltal, hogy nem tartotta tiszteletben a szlovén területet és a határokat. A Szlovén Köztársaság álláspontja szerint a Horvát Köztársaság akadályozza a Szlovén Köztársaságot, hogy eleget tegyen a *közös halászati politikáról szóló 1380/2013 rendeletből*⁷⁷ eredő kötelezettségeinek.

Negyedik kifogásával a Szlovén Köztársaság azt állította, hogy a Horvát Köztársaság megsértette az *1224/2009 rendelettel*⁷⁸ és a *404/2011 végrehajtási rendelettel*⁷⁹ létrehozott, a közös halászati politika szabályainak betartását biztosító közösségi ellenőrző rendszer (a továbbiakban: ellenőrző rendszer) szabályait, mivel akadályozza a Szlovén Köztársaságot abban, hogy eleget tegyen a fent említett ellenőrző rendszerből eredő kötelezettségeinek.

Ötödik kifogásával a Szlovén Köztársaság azt állította, hogy a Horvát Köztársaság magatartása sérti a Schengeni határellenőrzési kódexet, tekintettel arra, hogy a két állam közötti határ még olyan külső határnak minősül, amelyre az említett kódex II. címének rendelkezéseit kell alkalmazni.

Hatodik kifogásával a Szlovén Köztársaság azt hozta fel, hogy a Horvát Köztársaság azáltal, hogy megtagadja azon vitatott választottbírószági ítélet

⁷³ Az Európai Bizottságot ilyen téren megillető mozgásteret illetően lásd: EUB, C-422/97 P. – Sateba k. Bizottság, végzés, 1998. július 17., para. 14.

⁷⁴ EUB, C-457/18. sz. ügy, ítélet, para. 44.

⁷⁵ EUB, C-457/18. sz. ügy, Priit Pikamäe főtanácsnok indítványa, paras. 54-61.

⁷⁶ Az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata (OJ C 326, 26.10.2012, 13–390. o.)

⁷⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 1380/2013/EU rendelete (2013. december 11.) a közös halászati politikáról (OJ L 354, 28.12.2013, 22–61. o.)

⁷⁸ A Tanács 1224/2009/EK rendelete (2009. november 20.) a közös halászati politika szabályainak betartását biztosító közösségi ellenőrző rendszer létrehozásáról [...] (OJ L 343, 22.12.2009, 1–50. o.)

⁷⁹ A közös halászati politika szabályainak betartását biztosító közösségi ellenőrző rendszer létrehozásáról szóló 1224/2009/EK tanácsi rendelet végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 2011. április 8-i 404/2011/EU bizottsági végrehajtási rendelet (HL 2011. L 112, 1. o.)

elismerését, illetve hogy a szlovén parti tengert bevonja a tengeri területrendezésébe – jelesül, hogy elfogadta „[a] Horvát Köztársaság területének kezelésére vonatkozó stratégiát” – sérti a 2014/89 irányelv⁸⁰ 4. cikkének (1) bekezdését és 8. cikkét. A Horvát Köztársaság ezáltal minden együttműködést ellehetetlenít, amely pedig ezen irányelv – együttműködési kötelezettséget előíró – 11. cikke (1) bekezdésének a megsértését jelenti.

A Horvát Köztársaság három, a hatáskör hiányán alapuló kifogásra hivatkozott.⁸¹ Az *első* kifogásában a Horvát Köztársaság azzal érvelt, hogy a választottbírói megállapodás és az ítélet érvényességével és joghatásaival kapcsolatos vita rendezéséhez – azaz a nemzetközi jogi kérdésekhez – képest a Szlovén Köztársaság azon állításai, amelyek szerint a Horvát Köztársaság megsértette az uniós jog alapján rá háruló kötelezettségeket, járulékos jellegűek. A Horvát Köztársaság azzal érvelt, hogy az EUB az ún. *Európai Iskolák ügyben*⁸² megállapítottak értelmében nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy az uniós jogból eredő kötelezettségek megsértéséről ítélkezzen, ha ezek a kötelezettségek járulékosak egy olyan másik vita előzetes rendezéséhez képest, amely nem tartozik a Bíróság hatáskörébe.

A *második* kifogásában a Horvát Köztársaság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a két állam közötti jogvita valódi tárgya a választottbírói megállapodás és az annak alapján létrejött, ám végre nem hajtott ítélet érvényessége és joghatásai. Márpedig a Horvát Köztársaság álláspontja szerint a választottbírói ítélet nem képezi az uniós jog elválaszthatatlan részét. Következésképpen a jogvitát a nemzetközi jog szabályai alapján kell rendezni, megoldása pedig nem függ az uniós jog alkalmazásától.

A *harmadik* kifogásában a Horvát Köztársaság azt állította, hogy az EUMSZ 259. cikke alapján a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy a választottbírói megállapodás, valamint az e megállapodás alapján meghozott ítélet érvényességéről és hatásairól döntést hozzon, tekintettel arra, hogy a nemzetközi megállapodás nem képezi az uniós jog elválaszthatatlan részét. Márpedig a Szlovén Köztársaság által hivatkozott uniós jogi jogsértések alapját a választottbírói megállapodás és az annak eredményeként létrejött választottbírói ítélet értelmezése képezi.

A fenti három bekezdést összefoglalva, a Horvát Köztársaság érvelésének lényege, hogy a kérdés elsősorban a nemzetközi jog – és nem az uniós jog – hatálya alá tartozik, következésképpen az EUB nem rendelkezik hatáskörrel az ügy elbírálására. A Szlovén Köztársaság a válaszában ezzel szemben úgy véli, hogy ezzel az érveléssel a Horvát Köztársaság a kereset tárgyának egyoldalú elferdítésére tesz kísérletet.⁸³ E gondolatmenet, amint a szakirodalmi elemzés című részben ismertetésre kerül, visszaköszön a Bíróság ítéletének jogtudományi értelmezésében.

3.2. A főtanácsnok véleménye és a Bíróság döntése. Az ügy érdemének vizsgálata előtt szükséges volt döntenie a BJSZ véleményének az ügy iratai közötti

⁸⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 2014/89/EU irányelve (2014. július 23.) a tengeri területrendezés keretének létrehozásáról (OJ L 257, 28.8.2014, 135–145. o.)

⁸¹ EUB, C-457/18. sz. ügy, ítélet, paras. 74-77.

⁸² EUB, C-132/09 sz., Európai Bizottság k. Belga Királyság, ítélet, 2010. szeptember 30. (ún. Európai Iskolák Ügy)

⁸³ EUB, C-457/18. sz. ügy, ítélet, para. 79.

eltávolításáról. A szlovén fél ugyanis az elfogadhatatlansági kifogásra adott válasza C.2. sz. mellékletében benyújtotta a BJSZ állásfoglalását az ügyben, amelyet a Bizottság nem használt fel, mivel nem adott ki az EUMSz. 259. cikke szerinti indokolással ellátott véleményt és hivatalosan nem is tett közzé.⁸⁴ A Szlovén Köztársaság állítása szerint egy német hetilap honlapján közölt cikkben szerepelt az a hiperlink, amely révén hozzáfért a vitatott dokumentumhoz. Az EUB a horvát fél kérelmére – a főtanácsnok álláspontjával is megegyezően⁸⁵ – eltávolította a BJSZ véleményét az ügy iratanyagaiból. Amint az EUB érvelt, az állandó ítélkezési gyakorlat⁸⁶ értelmében:

„[...] ellentétes lenne a közérdekkel annak elfogadása, hogy az ilyen belső dokumentumokat a Bíróság előtti jogvitában anélkül benyújthassák, hogy ehhez az érintett intézmény hozzájárult volna, vagy, hogy ezt e bíróság elrendelte volna. [...] A jelen ügyben fennáll egy korántsem hipotetikus, előre látható kockázat, hogy [a Bizottság] nyilvánosan kényszerül állást foglalni egy olyan véleménnyel kapcsolatban, amelyet minden bizonnyal belső felhasználásra szántak. Márpedig ez a kilátás elkerülhetetlenül negatív hatással járna a Bizottság ahhoz fűződő érdekére, hogy jogi véleményeket kérjen, valamint hogy őszinte, objektív és teljes körű véleményeket kaphasson.”⁸⁷

Az ügyben a fentebb írottaknak megfelelően az eldöntendő kérdés az volt, hogy a jogvita az uniós jog hatálya alá tartozik-e? A kérdésre adott választól függ, hogy a Bíróság rendelkezik-e hatáskörrel a vita eldöntésére.⁸⁸ Mind az ügyben főtanácsnokként eljáró *Priit Pikamäe*, mind az EUB a Horvát Köztársaság érvelését fogadta el a Szlovén Köztársaság érvelésével szemben. A főtanácsnok az ügy érdemének vizsgálta során azt előzetes megállapítást tette, hogy a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel a jelen kereset vizsgálatára.⁸⁹ A főtanácsnok indítványának 104. pontjában azon álláspontjának adott hangot, amelynek értelmében a bíróság állandó ítélkezési gyakorlata alapján jól körülhatároltak azok az esetek, amelyek során az Uniót köti a nemzetközi jog.⁹⁰ Álláspontja szerint az Uniót kötik azok a nemzetközi egyezmények, amelyeket a Szerződések rendelkezései alapján kötött, és amelyek a hatálybalépésüktől kezdődően az uniós jogrend szerves részét képezik. Az Uniót köti az a nemzetközi megállapodás, amely a korábban a tagállamok által e megállapodás alkalmazási területén gyakorolt hatásköröket foglalja magába. Az Unió a hatásköreinek gyakorlásakor köteles a nemzetközi szokásjog tiszteletben tartására. Ebből következik, hogy a fent említett kategóriákba nem tartozó nemzetközi megállapodások nem tekinthetők uniós aktusoknak, és nem kötik az Uniót. E megállapításokat a Bíróság is elfogadta.⁹¹

⁸⁴ Tény ugyanakkor, hogy a dokumentum jelen sorok írásának idején (2022. október 28.) is elérhetőek egy „si” végződésű, azaz Szlovéniában regisztrált honlapon. Lásd: <https://old.slovenskenovice.si/images/docs/2018/09/17/SECEM.pdf> (2022.10.28.)

⁸⁵ EUB, C-457/18. sz. ügy, főtanácsnoki indítvány, 2019. december 11., paras. 90-96.

⁸⁶ Lásd az ítélet 66. pontjában hivatkozott joggyakorlatot!

⁸⁷ EUB, C-457/18. sz. ügy, ítélet, paras. 66, 70.

⁸⁸ EUB, C-457/18. sz. ügy, főtanácsnoki indítvány, paras. 101-102., 112.

⁸⁹ Uo., para. 88.

⁹⁰ Uo., para. 104.; lásd továbbá az ott hivatkozott joggyakorlatot!

⁹¹ EUB, C-457/18. sz. ügy, ítélet, paras. 87., 91., 104-105.

A főtanácsnok indítványában a Horvát Köztársaság álláspontját fogadta el helyes értelmezésként és maga is arra az álláspontra helyezkedett, hogy az uniós jogból eredő kötelezettségekre vonatkozó állítások járulékos jellegűek a nemzetközi jogi kötelezettségek értelmezéséhez képest. A főtanácsnok az ún. Európai Iskolák ügyből levonható következtetések kapcsán is egyetértett a Horvát Köztársaság álláspontjával.⁹² A Bíróság az ítéletének 91. pontjában megerősítette a főtanácsnok álláspontjában foglaltakat.

Fontos kérdés volt annak eldöntése, hogy az EU intézményeinek részvétele a választottbírói megállapodás 'tető alá hozásában', illetve, hogy a Horvát Köztársaság csatlakozásának feltételeiről szóló okmány⁹³ III. mellékletében fellelhető, a választottbírói megállapodásra és – az akkor még – jövőbeli választottbírói ítéletre utaló fordulatok⁹⁴ részes féllé tették-e az EU-t a megállapodásban. A főtanácsnok az első kérdés tekintetében arra az álláspontra helyezkedett, hogy „[...] a vitatott választottbírói ítéletet egy kétoldalú választottbírói megállapodás alapján felállított nemzetközi bíróság hozta meg. Nem vitatott, hogy az Unió sem a választottbírói megállapodásnak, sem pedig az említett ítélet elfogadását eredményező választottbírói eljárásnak nem volt részes fele.”⁹⁵ Amint a főtanácsnok írja, az Unió csupán a nemzetközi jogból ismert 'jószolgálatát' ('*bons offices*') ajánlotta fel a feleknek, azaz mediátorként eljárva, mindkét fél meghallgatását követően segítette a feleknek megállapodásra jutni. Az említett megállapodást pedig csupán, mint 'tanú' írta alá nem, mint részes fél. Az uniós jog alkalmazását nem írja elő a megállapodás, amelyet a főtanácsnok indítványában írtaknak megfelelően – és egy ott hivatkozott dokumentum tanulsága szerint – az Unió tudomásul is vett. A főtanácsnok ebből azt a következtetést vonta le, hogy a vitatott választottbírói ítélet egy kétoldalú választottbírói megállapodás alapján felállított választottbírói által meghozott határozat, amely a nemzetközi jogot alkalmazza.⁹⁶ A másik kérdést illetően a főtanácsnok szerint a választottbírói megállapodás vagy a vitatott választottbírói ítélet nem váltak az uniós jog részévé a Horvát Köztársaság csatlakozási okmánya révén. Amint írja: „[...] a Bíróság elé terjesztett iratokból az következik, hogy a Horvát Köztársaság Unióhoz való csatlakozásának egyik politikai feltétele volt a Szlovén Köztársasággal fennálló határvitájának rendezése.”⁹⁷ Álláspontja szerint a Horvát Köztársaság csatlakozásának feltételeiről szóló okmány III. mellékletében fellelhető, a választottbírói megállapodásra és – az akkor még – jövőbeli választottbírói ítéletre utaló fordulatok Horvát Köztársaságot és a Szlovén Köztársaságot elválasztó határral kapcsolatos vitát illetően nem értelmezhető az uniós jogból eredő olyan jogi kötelezettségként, amely előírja a Horvát Köztársaság számára, hogy a jövőbeli

⁹² EUB, C-457/18. sz. ügy, főtanácsnoki indítvány, paras. 105-108.

⁹³ Okmány a Horvát Köztársaság csatlakozásának feltételeiről, valamint az Európai Unióról szóló szerződés, az Európai Unió működéséről szóló szerződés és az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződés kiigazításáról. (HL L 112., 2012.4.24., 6–110. o.)

⁹⁴ Jóllehet a főtanácsnok azt írja, hogy egyetlen helyen szerepel az utalás, valójában három fordulat is tartalmazza a szóban forgó okmány fent említett melléklete. – A szerző megjegyzése.

⁹⁵ EUB, C-457/18. sz. ügy, főtanácsnoki indítvány, para. 123.

⁹⁶ Uo., para. 123.

⁹⁷ Uo., para. 126.

választottbíróági ítéletnek megfelelően rendezze a Szlovén Köztársasággal a közös határukra vonatkozó fennálló vitáját.⁹⁸ A Bíróság e téren is a főtanácsnok álláspontjával összhangban döntött. Megállapította, hogy azon tényekből következően, hogy a Tanács elnöksége tanúként, az Unió nevében aláírta a választottbíróági megállapodást, valamint, hogy összefüggések állnak fenn a megállapodás megkötése és a Horvát Köztársaság Unióhoz való csatlakozásával kapcsolatos tárgyalási és csatlakozási folyamat között, nem elegendő annak megállapításához, hogy a választottbíróági megállapodás és az ítélet az uniós jog elválaszthatatlan részét képezi.⁹⁹

A főtanácsnok az indítványában arra az álláspontra helyezkedett, hogy a választottbíróági ítélet nem rendelkezik 'önvégrehajtó' jelleggel. Értelmezése szerint a választottbíróági megállapodás 7. cikkének (3) bekezdése – amely kimondja, hogy „*a felek minden lehetséges lépést megtesznek az ítélet végrehajtása érdekében, ideértve szükség szerint a nemzeti szabályozásnak az ítélet meghozatalát követő hat hónapon belüli módosítását is*”¹⁰⁰ – e megállapítást támasztja alá.¹⁰¹ Kitérőként e helyütt érdemel említést, hogy a BJSZ ezzel szögesen ellentétes álláspontra helyezkedett, amikor kimondta, hogy a választottbíróági megállapodás 7. cikke értelmében az ítélet végrehajtása úgy értelmezendő, hogy a végrehajtásnak legkésőbb a kihirdetést követő félévvel meg kell történnie. A BJSZ véleménye alapján a megállapodás semmilyen mozgásteret nem garantál a Horvát Köztársaság számára, hogy egyoldalúan elhalassza az ítélet kihirdetését.¹⁰² Az EUB a főtanácsnok álláspontjával egyezően megállapította, hogy a Szlovén Köztársaság által hivatkozott uniós jogi rendelkezések – a csatlakozási okmány alapján „*[ítélet] teljes körű végrehajtásának időpontjától alkalmazandó[k]*”. Márpedig az EUB álláspontja szerint nem vitatott – amint arra lényegében a főtanácsnok indítványának 164. pontjában szintén rámutatott –, hogy az ítéletet nem hajtották végre. E körülmények között nem a Bíróság feladata, hogy az EUMSZ 259. cikk alapján indított jelen keresettel összefüggésben az ítéletben meghatározott határ közvetlen alkalmazásával vizsgálja a Horvát Köztársaság és a Szlovén Köztársaság területe kiterjedésének és határainak kérdését. Ellenkező esetben túllépné a Szerződésekben rá ruházott hatásköröket és szűkítené a tagállamok számára a határaik földrajzi meghatározása területén fenntartott hatásköröket.¹⁰³

3.3. Szakirodalmi elemzések. A szakirodalmi álláspontok közül több rámutat, hogy az ügy kimenetele megjósolható volt annak fényében, ahogyan a főtanácsnok és az EUB – a horvát fél interpretációját elfogadva – 'keretbe helyezte' a kérdést. Egy olyan keretbe, amelyben a Szlovén Köztársaság mind a hat kifogásának értelmezése abból a premisszából indul ki, amely szerint az ügyben az uniós jogi kérdések járulékos jellegűek a nemzetközi jogi kérdésekhez képest, és amelynek szükségszerű

⁹⁸ Uo., para. 126.

⁹⁹ EUB, C-457/18. sz. ügy, ítélet, para. 102.

¹⁰⁰ Uo., para. 148

¹⁰¹ Uo., para. 148.

¹⁰² BJSZ állásfoglalás, 6. o.

¹⁰³ EUB, C-457/18. sz. ügy, ítélet, paras. 106-108.

kimenetele annak megállapítása, hogy az EUB nem rendelkezik hatáskörrel az ügy elbírálására.¹⁰⁴ Amint azt *Eva Kassoti* írja, a Bíróság gyakorlatilag 'a horvátok szemüvegén keresztül' nézte a jogvitát, jóllehet az korántsem tekinthető az egyetlen érvényes nézőpontnak. Álláspontja szerint már önmagában az, hogy ún. Európai Iskolák Ügyet¹⁰⁵ – a horvát fél álláspontjával egyezően – a főtanácsnok és az EUB kvázi az ügy kiinduló pontjaként kezeli és ráadásul tévesen is értelmezi azt, torzítja a horvát-szlovén jogvita megítélésének eredményét.¹⁰⁶ Az ún. Európai Iskolák Ügyben ugyanis a részes felek egyike sem vitatta, hogy a jogvitában az elsődlegesen értelmezendő kérdés elsősorban egy nemzetközi jogi kötelezettség volt, a közösségi jogi szabály pedig ehhez képest járulékos jellegűnek volt tekinthető.¹⁰⁷ A horvát-szlovén határvita ügyében azonban az uniós jogi kérdések járulékos jellegét csak az egyik fél állította. Kassoti – valamint *Jakob Gašperin*¹⁰⁸ – rámutat továbbá, hogy a választottbírói ítélet *res judicata* jellegének elfogadása még nem jelentené azt, hogy az EUB a nemzetközi jog értelmezésébe bonyolódik, ahogyan az – *Enzo Cannizzaro* értelmezésében¹⁰⁹ a főtanácsnok gondolatmenetéből – következik. Kassoti szerint az EUB – és a főtanácsnok – hibát követett el az értelmezés során, amikor túl nagy hangsúlyt fektetett a választottbírói megállapodás és az uniós jog kapcsolatának elemzésébe, ahelyett, hogy elfogadta volna az ítélet *res judicata* jellegét.¹¹⁰ Az uniós jog egyik alapelve ugyanis – *Poulsen-ügyben*¹¹¹ foglaltaknak megfelelően –, hogy elfogadja a nemzetközi bírói fórumok által hozott végleges és jogerős döntéseket. Amint Gašperin írja az ügy valódi tárgya az uniós jogból eredő kötelezettségek megszegése.¹¹² E helyütt érdemes emlékeztetni, hogy a BJSZ jogellenesen közzétett állásfoglalása szintén alátámasztja ezen álláspontot. Gašperin emellett külön kiemeli, hogy a főtanácsnok érvelése a választottbírói ítélet érvényességét és kötelező erejét tekintve hibás és különösen káros.

Találni ugyanakkor olyan álláspontot is, amely helyesnek tartja a főtanácsnok és az EUB értelmezését. *Davor Petrić* a tanulmányában¹¹³ – abszolút relativista szemszöveget képviselve¹¹⁴ – amellet érvel, hogy mivel a nemzetközi jog az EU joggal

¹⁰⁴ Lásd e tekintetben Priit Pikamäe főtanácsnoki indítványának 105-107, 112, 129, 130, 135, 137, 140, 161, 164 pontjait!

¹⁰⁵ EUB, C-132/09 sz. ún. Európai Iskolák Ügy

¹⁰⁶ Eva Kassoti: *Between a Rock and a Hard Place: The Court of Justice's Judgment in Case Slovenia v. Croatia*. *European Papers*, Vol. 5 (2020) No. 2, 1061–1070. o., Doi: 10.15166/2499-8249/397, 1064–1065. o.

¹⁰⁷ Lásd: EUB, C-132/09. sz. ún. Európai Iskolák Ügy, paras. 40-41.

¹⁰⁸ Gašperin, Jakob: *When Violations of International and EU Law Overlap: On the Lack of Jurisdiction of the ECJ in the Advocate General's Opinion in Slovenia v. Croatia*, *VerfBlog*, 2020/1/06, DOI: 10.17176/20200106-174123-0.

¹⁰⁹ Enzo Cannizzaro: 'Inter-Member State international law in the EU legal order: Some thoughts on Slovenia v. Croatia'. *Common Market Law Review*, Vol. 58. (2021), Issue 5, 1473-1490. o., 1474. o.

¹¹⁰ Kassoti, 1069. o.

¹¹¹ EUB, C-286/90 sz. ügy, *Anklagemindigheden kontra Poulsen és Diva Navigation*, ítélet, 1992. november 24.

¹¹² Gašperin, i.m.

¹¹³ Davor Petrić: *A Matter of (A)Political Interpretation. Some Reflections on Case C-457/18 Slovenia v Croatia*. *Nordic Journal of European Law*. Vol. 3 (2020) No. 1, 87–106. o.

¹¹⁴ Lásd különösen az írásának 3.3. pontját (95-96. oldal), amelyben Felix Cohen gondolatait idézi annak „Transcendental Nonsense and the Functional Approach” című művéből.

ellentétben nem ismeri a legfelsőbb bírói fórum intézményét, azaz a nemzetközi jogot nem kizárólag egyetlen „autentikus” bíró elemzi, éppen ellenkezőleg: az egyes államok és azok szervei – kormányok, alkotmánybíróságok – is ezt teszik, így nem létezik egyetlen, minden kétséget kizáróan helyes álláspont. Petrić más szakirodalmi álláspontokra hivatkozva¹¹⁵ amellett érvel továbbá, hogy a választottbíróság átlépte a saját hatáskörét, amikor úgy döntött, hogy a horvát fél által bejelentett felmondás ellenére¹¹⁶ folytatja az eljárást. Következésképpen Petrić szerint a főtanácsnok és az EUB helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a választottbíróság ítélete nem tekinthető úgy, mint *res judicata* kérdésnek.¹¹⁷

Cannizzaro egyfajta köztes álláspontot képvisel a fent említett szerzők álláspontjához képest: némi kritikai felhang mellett alapvetően elfogadja az EUB álláspontjának helyességét. Amint azt Cannizzaro írja, az EUSz. 2. cikke, amely többek között a jogállamiság elvét rögzíti – és amelyre a szlovén fél egyebek mellett hivatkozott – nem jogositja fel az EU intézményeit arra, hogy a nemzetközi jog hatálya alá tartozó kérdéseket értékeljen. Hasonlóképpen, a lojális együttműködés elvét rögzítő EUSz. 4. cikk (3) bekezdés is kizárólag uniós jogból eredő kötelezettségekre alkalmazandó. Azt ugyanakkor Cannizzaro is elismeri, hogy létezik olyan értelmezés, miszerint a választottbírósági megállapodás – a főtanácsnok és az EUB értelmezésével ellentétben – uniós jogi relevanciával bír. Amint írja, *a szerződések jogáról szóló bécsi szerződés*¹¹⁸ 31. cikk (2) bekezdés „b” és 31. cikk (3) bekezdés „c” pontja alapján megállná a helyét egy ilyen értelmezés. Hasonló álláspontot képvisel Thomas Bickl,¹¹⁹ aki szerint az EU erőfeszítéseinek 'jó szolgálatként' történő megnevezése kisebbnek láttatja azt a szerepet, amelyet az EU a választottbírósági megállapodás létrehozásában játszott. Amint Bickl emlékeztet, a megállapodás tervezetét maga az Európai Bizottság dolgozta ki, e szerepet az álláspontja szerint célszerű lett volna jobban hangsúlyozni a választottbírósági megállapodás tervezetében.¹²⁰

Az ügy összes körülményét figyelembe véve felvetődik annak gyanúja, hogy a Bíróság szándékosan kerülte el az érdemi ítélethozatalt. Egyes szerzők – Kassoti, Gašperin – ennek okaként egyértelműen azt látják, hogy az EUB kerülni akarta az érdemi döntés meghozatalát egy politikai felhangokkal terhelt ügyben. Mindez talán nem meglepő azok után, hogy a Bizottság – a saját jogi szolgálatának határozott, kötelezettségszegési eljárás megindítását sürgető álláspontja ellenére is – néma maradt az ügyben. Cannizzaro ezzel szemben abban látja az EUB 'konfliktuskerülő' magatartásának okát, hogy az EUB kerülni akarta a presztízsvesztést, amely abból

¹¹⁵ Arman Sarvarian, *Arbitration between Croatia and Slovenia: Leaks, Wiretaps, Scandal (Part 4)* (EJIL: Talk!, 3 May 2016), available at www.ejiltalk.org/arbitration-between-croatia-and-slovenia-leaks-wiretaps-scandal-part-4/ (2022. 10. 31.) – Hivatkozva Petrić a tanulmánya 36. lábjegyzetében.

¹¹⁶ Amelynek körülményei a nemzetközi jogi részében kerülnek ismertetésre.

¹¹⁷ Petrić, 92-95. o.

¹¹⁸ A szerződések jogáról szóló, Bécsben az 1969. évi május hó 23. napján kelt szerződés (United Nations, Treaty Series, vol. 1155, 331. o.)

¹¹⁹ Thomas Bickl: *Croatia: What role for international law in EU-accession dispute settlement?* (February 18, 2020). Online elérhető: <https://site.uit.no/nclos/2020/02/18/cjeu-judgement-on-slovenia-v-croatia-what-role-for-international-law-in-eu-accession-dispute-settlement/> (2022. 10. 31.)

¹²⁰ Bickl, 4-5, 9. o.

adódott volna, ha a nemzetközi jog hatálya alá tartozó kérdések feszegetésébe kezd miközben az EUB bírák többsége nyilván valóan híján van az ehhez szükséges 'vérzetnek'. Utóbbi Cannizzaro megfogalmazásában a nemzetközi bíróságok tagjait jellemző politikai érzékenységét jelenti.¹²¹

Végül, de nem utolsó sorban érdemes szót ejteni arról, az álláspontról, hogy nem tekinthető reálisnak az a scenárió, amelyben a felek elfogadnák az EUB invitálását a jogvita EUMSz. 273. cikke alapján történő rendezésre. Az említett cikk értelmében a feleknek módjában állna felkérni a Bíróságot, hogy választott bírósággént eljárva döntsön az ügyükben. Ugyanakkor, ahogyan Bickl írja, nehéz arra a következtetésre jutni, hogy mindez bármelyik fél érdekében állna: egy ilyen lépéssel ugyanis egyrésztől Szlovénia kvázi elismerné, hogy a választottbírói ítélet érvényessége és jogi kötőereje vitatható, másrésztől Horvátország – az eljárás elvesztése esetén – azt kockáztatná, hogy az EUB ítéletével szemben többé nem hivatkozhatna a választottbírói ítélet érvénytelenségére az abból eredő kötelezettségeinek 'elszabotálása' érdekében. Amint azt (Gašperin) írja, amennyiben Horvátországnak valóban szándékában állt volna felülvizsgáltatni az ítéletet és annak megsemmisítését kérni, úgy az *állandó választottbírói eljárás szabályzatának*¹²² 36. cikk (1) bekezdése alapján kérelmet nyújthatott volna be *Nemzetközi Bíróság* előtt.

Záró gondolatok

A tanulmányban bemutatásra került a horvát-szlovén határvita történelmi előzményeken túl a PCA valamint az EUB az ügyben hozott – az érdemi döntés kerülő – ítéletének elemzése.

A PCA 2017-es ítéletében rendezte mind a szárazföldi, mind a tengeri határokat. A szárazföldi határ volt az ítélet legegységesebben eldönthető része. A Bíróság nagy mennyiségű anyagot vizsgált át, de az elemzés alapjául szolgáló jogi elvek meglehetősen egyszerűek és problémamentesek voltak. A döntés tengeri vonatkozásai kétségtelenül nagyobb érdeklődésre tarthatnak számot a nemzetközi szintér számára, ideértve a jogtudósokat. Számos híradás Szlovénia győzelmeként értelmezte a PCA ítéletét. Sok minden szól e mellett a nézet mellett. Először is a horvát parti tengeren keresztül a nyílt tenger irányába tengeri folyosóhoz (*corridor*) való jog, melyre Szlovénia már régóta törekedett, Horvátország pedig hevesen vitatta. A Bíróság ebben a kérdésben Szlovénia javára döntött. Továbbá a Piran-öböl vizeinek nagy részét (80 %-át) Szlovéniának ítélte, és a parti tenger határának kijelölésekor az egyenlő távolság elve alapján húzott határvonalat Szlovénia javára módosította. A PCA ezen megállapításainak (a szlovén döntőbíró és a delegáció egyik tagja helytelen magatartásával együtt) hozzájárulhatott, hogy Horvátország nem volt hajlandó betartani a választottbírói fórum döntését. Bár az ítélet Horvátország általi betartásának kérdése és annak jogszerűségének megítélése kívül esik e

¹²¹ Cannizzaro, 1082-83, 89. o.)

¹²² ILC Model Rules on Arbitral Procedure (1958): "Report of the International Law Commission on the work of its tenth session, 28 April - 4 July 1958" (UN Doc. No. A/3859)

tanulmány keretein, nem lehet nem sajnálkozni azon helyzetek gyarapodásán¹²³, amikor bár a nemzetközi bíróságok joghatósággal bírnak az ügyek rendezésére, a vitában részt vevő államok nem hajlandók elfogadni az¹²⁴ítéletet.

Amint az az EUB előtti eljárás ismertetéséből kiderült, az Európai Unió bírói fóruma az ügyben eljáró főtanácsnok úgy határozott, hogy nem rendelkezik hatáskörrel annak megítélésére, hogy a választottbírósági megállapodás és az annak alapján született ítélet köti-e a horvát felet. A főtanácsnok és az EUB gyakorlatilag elfogadta a horvát álláspontot, amikor kimondta, hogy a megállapodás és az ítélet nem képezik az uniós jog részét, a szlovén fél által felhozott, uniós jogra vonatkozó kifogások pedig járulékos jellegűek a nemzetközi jogi kérdésekhez képest, márpedig nemzetközi jogi kérdések elbírálására az EUB nem rendelkezik hatáskörrel. E helyzet talán elkerülhető lett volna – amint a fentebb kifejtettek szerint Bickl írta – amennyiben hangsúlyozásra került volna az Európai Bizottság szerepe a megállapodás létrehozásában. Jelen írás uniós jogi részének szerzője szerint pedig a csatlakozási egyezmény valamely mellékletében lett volna célszerű nyilatkoznia a Horvát Köztársaságot arról, hogy magára nézve kötelezőnek fogadja el és végrehajtja a választottbíróság ítéletét. Az az általános utalás ugyanis, amely jelenleg található a mellékletben, valóban nehezen értelmezhető uniós jogi kötelezettségként. Ugyanakkor a szerző szerint mindez nem indokolja azt, ahogyan az EUB elkerülte a döntéshozatalt: az EUB anélkül is ítéletet hozhatott volna, hogy belebonyolódik a nemzetközi jog területére tartozó kérdésekbe, a választottbírósági ítélet ugyanis – a horvát fél azon irányú erőfeszítései nélkül, hogy azt a Nemzetközi Bíróság előtt felülvizsgáltsa – *res judicata*, azaz ítélt dolog. Utóbbi elvet pedig egyrészt az uniós jog is tiszteletben tartja, másrészt a BJSZ álláspontja által is megerősítetten Horvátország magatartása akadályozza Szlovéniát az uniós jogból eredő kötelezettségeinek végrehajtásában. Tekintve, hogy az EUB elzárkózott attól, hogy az ügyben érdemi döntést hozzon – jóllehet erre a szerző szerint minden módja meg lett volna – az ügy megoldása továbbra is a felekre vár.

Irodalomjegyzék

- Arman Sarvarian- Rudy Baker: Arbitration between Croatia and Slovenia: Leaks, Wiretaps, Scandal, 18 June 2015, Arbitration between Croatia and Slovenia: Leaks, Wiretaps, Scandal – EJIL: Talk! (ejiltalk.org) (2022.11.03.)
- Arman Sarvarian, Arbitration between Croatia and Slovenia: Leaks, Wiretaps, Scandal (Part 4) *EJIL: Talk!* 3 May 2016, www.ejiltalk.org/arbitration-between-croatia-and-slovenia-leaks-wiretaps-scandal-part-4/ (2022. 10. 31.) – Hivatkozza Petrić a tanulmánya 36. lábjegyzetében.
- Christopher M. Hartley: Under the istrain sun: Navigating international law solutions for the slovenia-croatia maritime border dispute, *Boston University International Law Journal*,(2020) 38(2), 286-321.o.

¹²³ Lásd: a dél-kínai-tengeri választottbírósági eljárás, valamint a Fülöp-szigeteki Köztársaság c. Kínai Köztársaság) egy másik ilyen eset.

¹²⁴ Dumitru: i.m. 98-99. o.

-
- Davor Petrić: A Matter of (A)Political Interpretation. Some Reflections on Case C-457/18 Slovenia v Croatia. *Nordic Journal of European Law*. Vol. 3 (2020) No. 1., 87-106. o. <https://doi.org/10.36969/njel.v3i1.21445>
 - Enzo Cannizzaro: Inter-Member State international law in the EU legal order: Some thoughts on Slovenia v. Croatia. *Common Market Law Review*, Vol. 58. (2021), Issue 5, 1473-1490. o., 1474. o. <https://doi.org/10.54648/COLA2021089>
 - Eva Kassoti: Between a Rock and a Hard Place: The Court of Justice's Judgment in Case Slovenia v. Croatia. *European Papers*, Vol. 5. (2020) No. 2., 1061-1070. o. Doi: 10.15166/2499-8249/397
 - Jakob Gašperin: When Violations of International and EU Law Overlap: On the Lack of Jurisdiction of the ECJ in the Advocate General's Opinion in Slovenia v. Croatia, *VerfBlog*, 2020/1/06, DOI: 10.17176/20200106-174123-0.
 - Liviu Dumitru: The Award in the Arbitration between the Republic of Croatia and the Republic of Slovenia Case, *Romanian Journal of International Law*, 17 (2017), 93-99.o.
 - Lőrinczné dr. Bencze Edit: A regionális együttműködés kudarca, avagy a horvát-szlovén határvita. *Közép Európai Közlemények* 2011/2. (13.) 151-160. o.
 - Lőrinczné dr. Bencze Edit: Külső és belső határok a Nyugat-Balkán regionális térfelosztásában, *Közép-Európai Közlemények* 2011/3-4. (4.) 262–276.o.
 - Matej Avbejl-Jernej Letnar Cernic: The Conundrum of the Piran Bay: Slovenia v. Croatia - the Case of Maritime Delimitation. *The University of Pennsylvania Journal of International Law & Policy*, Vol. 5. (2007) No. 2., 1-19.o.
 - Ördögh Tibor: Játék határok nélkül: A horvát-szlovén határvita margójára, in: *Történelem, régió, politika: Tanulmányok Lőrinczné Bencze Edit születésnapjára* (szerk.: Kondela Pál—Simándi Irén), Székesfehérvár, Kodolányi János Egyetem-Alba Civitas Történelmi Alapítvány, 2020, 142-148.o.
 - Primož Pipan: Cross-border Cooperation between Slovenia and Croatian Istria after 1991, *Acta geographica Slovenica*, 2007/47(2): 223–243.o. <https://doi.org/10.3986/AGS47204>
 - Thomas Bickl: Croatia: What role for international law in EU-accession dispute settlement? (February 18, 2020). <https://site.uit.no/ncl0s/2020/02/18/cjeu-judgement-on-slovenia-v-croatia-what-role-for-international-law-in-eu-accession-dispute-settlement/> (2022. 10. 31.)
 - Thomas Bickl: The border dispute between Croatia and Slovenia—The stages of a protracted conflict and its implications for EU enlargement, PhD dissertation, the Faculty of Social Sciences of the University of Duisburg-Essen, Germany, 2019.
-
-